Tartumaa raamatukoguhoidjate meele- ja häälekandja

Meie Leht

Nr 3 (19) Detsember 2008 http://tmk.tartuvv.ee/meieleht

Tartumaa raamatukogudes tehti ajalugu –

Kõrveküla raamatukogu ettepanekul koostati talgutööna rändnäitus „Pilk Tartumaa raamatukogude ajaloole Eesti Vabariigi juubeliaastal“.

Tartumaa raamatukogude ajaloonäituse puhul väärib esiletõstmist tõik, et esimest korda tutvustakse-esitletakse kõiki maakonna raamatukogusid üheskoos, ühe suure perena.

Näituse teostaja on mahutanud raamatukoguhoidjate poolt koostatud ajalooülevaated neljale rippstendile. Neid saab transportimiseks kerida filmiekraani kombel turvalisse pakendisse. Seega on näitus kergesti teisaldatav ja seda võib kõikjal eksponeerida.

Raamatukogude ajaloonäituse tarvis talletati fotodele ka need hooned, milles asuvad praegu Tartumaa raamatuvaramud. Valdav osa meie raamatukogudest tegutseb korralikes ja hiljuti remonditud ruumides, kuid kasinama mulje jätab pahatihti nende hoonete välisilme.

***AJALUGU AVALIKUL VÄLJAPANEKUL**: Rippstendid näituselt „Pilk Tartumaa raamatukogude ajaloole Eesti Vabariigi juubeliaastal“. Foto: Hele Ellermaa*

Ajalugu tuleb külla

Eesti riigi juubeliaasta tähistamise ettevõtmisena kultuuriministeeriumi toetusel valminud näitus avati septembris Kõrvekülas. Oktoobris olid ajaloostendid Rannus, kus nendega said tutvuda ka kõik üleeestiliste raamatukogupäevade avamisele saabunud kolleegid.

Näitus jõuab mujalgi paikades maatartlasteni, sest seda tahavad eksponeerida paljud raamatukogud – hetkel ulatub järjekord juba augustisse. Veebruaris 2009 tutvustavad raamatukogud oma ajalugu ka Tartu maavalitsuse hoones.

Näituse tarvis koostatud ajalooülevaadetega saab tutvuda ka Kõrveküla raamatukogu veebileheküljel, kus need ilmestavad kõigi raamatukogude kontaktandmeid ja lahtiolekuaegu.

Tartumaa raamatukogude ajalugu on pääsenud kaustade-käsikirjade kaante vahelt välja – see on jõudnud pilkupüüdvas teostuses laiema avalikkuse ette.

Toivo Ärtis

Mõned pintslitõmbed Laine Meose värvikast elust *lk 2*

Raamatukoguhoidjate suur visiit Randu *lk 3& 4*

Raamatukogurahva märgukiri jäi sisulise vastuseta *lk 7& 8*

Menukirjanik Mehis Heinsaar sai kingiks söödavaid lilli *lk 7*

Täna kahekümne aasta pärast valmistavad Sulle rohkem pettumust asjad, mida sa tegemata jätsid, kui need, mida sa tegid.
Niisiis viska minema ahtriköied.
Purjeta turvalisest sadamast minema.
Püüa purjedesse tegutsemistuult.
Uuri. Unista. Avasta.
Mark Twain

Hea lugeja, toogu aasta 2008 Sulle hüva pärituult kõigiks ettevõtmisteks.

Luke raamatukogu jätkab tööd kaunimas kuues *lk 8 & 9*

Luunja rahvas on lugenud sada aastat laenuraamatuid *lk 10 & 11*

Juubeliaasta kummardus juubilaridele *lk 11 & 12*

Kambja raamatukogu alustas apteekri käe all *lk 15 & 16*

Mõned pintslitõmbed ühest värvikast isiksusest

„Kohtusin Lainega täna üle 30 aasta tagasi.“ – selle, vormilt lihtsa, kuid sisult sooja lausega alustas Rõngu raamatukogu lugeja Maimu 1. novembril oma mõtisklust, mis on pühendatud tänavusele Tartumaa parimale maaraamatukoguhoidjale Laine Meosele ehk Rõngu Lainele.

Tunglakandja

Kohtusin Lainega täna üle 30 aasta tagasi. Astusin Rõngu rahvamaja trepist üles teisele korrusele, avasin raamatukogu ukse ja vastu naeratas lehvivate nisupõlluvärvi juustega toimekas naine. Just tema hele lokkis pea kinnistus esmakohtumisest mällu.

Sain Rõngu raamatukogu lugejaks, õige pea ristusid meie teed ühistel üritustel, kulgesid kõrvuti ühistes tegemistes.

Jäägu kõik see, millega Laine oma 40 eeskujuliku tööaasta jooksul hakkama on saanud, tema ülemuste ja Rõngu valla juhtide märgata ning kodukandirahva kiita. Tema tegemistest on kirjutatud nii Rõngulases kui Postimehes. Ta seisnud ka maavanema ees, et vastu võtta tänuavaldused. Kõik, kes on tahtnud seda märgata, on sellest teadlikud. Hoolimatutele ei tasu üle rääkida.

Mõtisklen hoopis selle üle, mis peitub selle Kaalust naise sügavamas sisemuses. Ühe inimese eluväärve ei panda kokku pelgalt vaid tööülesannete täitmise järgi. Milline on see meie Laine varjatum pool, mis peitub igapäevakohustuste ja argirutiini taga? Milline on ta abikaasana, emana, vanaemana, sõbrana, sugulasena? Kuidas ta kulgeb looduse osana emakesel Maal?

Kauni ja värvika pildi saaksime kokku, kui kõik 400 Rõngu lugejat ütleksid Laine iseloomustamiseks vaid ühe sõna. Neile lisaksid oma värvid kunagised ja tänased ülemused ja kolleegid, koolikaaslased ja õpetajad, lapsed ja lapselapsed, sugulased ja naabrid, sõbrad…

See värvilaik jääb täna maalimata. Ma saan teha vaid oma mõtete pintslitõmbe.

Ühe naise ja ema elus on kõige olulisem roll juhatada oma lapsed õigele teeotsale. Emana võib Laine küll uhkena pea püsti hoida – tema tütar Pille juhib Võru maakonna hariduselu ja on üles kasvatanud oma kaks last, kellest vanem on juba Tartu Ülikoolis teel hea hariduse poole.

KOGU ELU HEAS SELTSKONNAS: *Laine Meosel on sünnipärane armastus raamatute vastu, ta austab trükisõna.*

Kõik need 25 aastat, mil ma Lainet tunnen, on ta kõrval olnud maailmatugi – mees nimega Ilmar. Kui Laine kannaks Ilmari perekonnanime, oleks ta nimeks Laine Laine. Need kuiva maa kaks Lainet on teineteisele toeks olles õigel kursil triivijad.

Laine ja Ilmari maakodu – muinasjutumajakese – aknaid ehivad pitstikandiga kardinad, puhtaksküüritud laudpõrandat katavad omakootud vaibad.

Aias kasvavad tikripõõsad, mille üle kumab augustiöös ääretu tähistaevas. Kui oskust ja tahet, leiab sealt tasakaalu ja rahu homsele päevale vastuminemiseks.

Kaalust inimesena on Laine harmooniline ja hästi tasakaalustatud, meenutades küpset viljapõldu, mis tuules graatsiliselt õõtsub. Ta vihkab liialdusi ja talle on vastumeelt raevu ja ägeduse avaldused, olemata ise sellest süüst prii, kui ta kannatus proovile pannakse.

Tal on sünnipärane armastus raamatute vastu – ta austab trükisõna. Ta armastab helide, värvide ja värsside harmooniat ning sõnade õiget tarvitamist – nii kõnes kui kirjas. Omal leebel ja õrnal kombel on tema armastuse objektiks kõik, mis on ilus ja puhas, ükskõik kumba kaalukaussi tema haldjast ristiema parajasti võluvitsaga puudutab. Pidulikel juhtudel armastab see naine kanda pehmet sinist ja pastelseid värvitoone. Pehme valgus, mahe muusika, huvitav vestlus, hea toit ja hõrk vein tõstavad ta tuju. Tema vaim on briljandina sädelev ja opaalina mahe. Laine põhjendustest ja ausameelsusest hõngub piparmündi kosutavat jahedust ja Veenus kiirgab tema peale kuuemõõtmelist rahu.

Et põhjalikult mõista Lainet, peate endale silmade ette manama kaks kaalukaussi, millest ühele on kuhjatud säravalt kuldkollased oktoobris puudelt langevad lehed ja teisele asetatud aprillivihma järele lõhnavate sinilillede kimbud. Kui kaalukausid kõikuma hakkavad, siis vaheldub erkude sügisvärvide särav optimism mahedavärvilise vaikse paanika ja depressiooniga. Kui kausid on tasakaalus, moodustub täiuslik harmoonia.

Laine saladus peitub aastaaegades. Talv on tema jaoks liiga külm ja suvi liiga palav. Ta eelistab nad kokku liita ning elada sügises ja kevades.

Kaaludele omaselt on Laine juuksed ka täna lokkis, ainult nisupõlluvärvisse on lisandunud õige natuke sügistaeva sina.

Maimu,
lugeja ja kaasrändaja siin kaunil kodusel Maal

Tagasiside

Tartumaa raamatukoguhoidjail oli augusti lõpupäevil e-keskkonnas vilgas mõttevahetus, kellele, kuidas, miks… anda sel aastal parima kolleegi tiitel.

Erinevate, mõneti vastandlike arvamuste avaldamise keerises postitas Laine Meos 28. augustil kell 13.19 kainestava e-kirja:

„Enamus meist ei tee oma tööd, et aplausi saada, vaid ikka seepärast, et ta on oma tööga justkui täidetud ja tahab endast anda=jagada.

Enamus meist ei ole ka päikesed teiste, mõnikord külastajate ja kolleegide jaoks, vaid pigem aknad, kust päike sisse saab paista – ja ikka teistele.“

Kui maatartlaste raamatukoguhoidjad 10. septembril Kõrvekülla seminarile kogunesid, valiti muuhulgas ka selle aasta parim kolleeg. Kõik kandidaadid olid väärikad ja tunnustamist väärt, kuid sel korral langes vaekauss Laine Meose kasuks.

„Ma olen tõsiselt solvunud,“ kommenteeris Rõngu Laine kolleegide otsust – ju tema valik oleks olnud keegi teine.

Möödus kaks päeva. Viisaka inimesena leppis Rõngu Laine oma saatusega ja läkitas e-postkastidesse sõnumi: „Tere, kolleegid! Tänan kõiki hääletajaid! Päikest kõigile!“ **Toivo Ärtis**

Raamatukogupäevade avalöök tehti Rannus

Toomas Liivamägi, Mats Traat ja Alo Lõhmus tõlgendasid mõtet „Loeb, mida loed“

Kordaminek

Rannu raamatukogu juhataja
Viive Vink:

20.–30. oktoobrini toimusid järjekordsed raamatukogupäevad, mis keskendusid teemale „Loeb, mida loed“.

Avapäeva korraldamise kohustus ja au oli Kõrveküla raamatukogul (Tartumaa keskraamatukogu). Esialgu plaaniti küll kohtuda Elvas, aga selgus, et sealne Sinilind jääb pisut kitsaks. Mina pakkusin välja, et kokkusaamine võiks toimuda Rannus – siin on ruumi piisavalt ja kaugelt tulijate jaoks pole suurt vahet, kas sõita Elva või Randu. Mõte meeldis ERÜ inimestelegi. Nii saigi võimalikuks, et esmakordselt avati üle-eestilised raamatukogupäevad väikeses maakohas.

Iga niisugune ettevõtmine vajab raha. Õnneks vastati nii ERÜ juhtkonna kui Kõrveküla raamatukogu abipalvetele positiivselt. Esinejate leidminegi läks ladusalt. Kes suuremat üritust korraldanud, see teab, et tuleb täpsustada ja läbi mõelda iga pisiasi. Eks siis mina olingi see kohapealne asjade kooskõlastaja.

Oli rõõmu, oli muret

20. oktoobri hommikul suutsid tallinlased mind küll korraks verest välja lüüa Tänu kiirele bussile ja varajasele väljasõidule jõudsid nad kohale tund aega varem – meil siin polnud kohvgi veel valmis. Rutakad saabujad olid aga mõistvad ja suutsid need paarkümmend minutit veel kannatada. Neil oli võimalus tutvuda raamatukoguga ja vaadata Kõrveküla raamatukogu poolt koostatud rändnäitust „Pilk Tartumaa raamatukogude ajaloole Eesti Vabariigi juubeliaastal“.

Järjepanu jõudsid kohale ka teiste maakondade esindajad.

Päeva juhiks oli meie sõnaosav kolleeg Kambjast – Toivo Ärtis.

Traditsioonilisi tervitussõnu lausuma oli kutsutud esinduslik seltskond.

Esimesena sai sõna kultuuriminister **Laine Jänes**. Tegelikult ei mäletagi, et minister oleks osalenud kunagi varem raamatukogupäevade avaüritusel.

Seejärel tervitasid Tartu maavanem **Esta Tamm** ja Rannu vallavanem **Uno Rootsmaa**.

Üritusel viibisid ka kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste osakonna nõunik **Meeli Veskus** ja Tartu maavalitsuse kultuuri peaspetsialist **Heiki Unt**.

***VÕLG KUSTUTATUD**: Kirjanik Mats Traat tagastas Viive Vingile raamatu, mille ta koolipoisina laenutas Rannu raamatukogust 1952. aastal. Foto: Heigo Mägi*

Järgnevalt luges **Asko Tamme** ette ERÜ juhatuse poolt koostatud pöördumise Riigikogu kultuurikomisjoni poole. Selles tunti muret järgmise aasta eelarve üle. Nimelt on pingelise majandusolukorra tõttu raha vähe, mistõttu plaanitakse vähendada riigipoolset toetust raamatukogudele teavikute ostmiseks. (Ütles ju ka Rannu vallavanem, et kui on vaja eelarvet koomale tõmmata, siis esmajärjekorras kannatab kultuur.)

Kirjeldatud olukord teeb raamatukogutöötajad murelikuks. Kui kahandate selle aasta riigitoetust pea 25% ja teate, et arvatavasti ei tõuse ka omavalitsuse panus (pigem väheneb!), siis võite arvutada, kui palju väheneb uute raamatute ostmise võimalus. Eriti raskesse olukorda jäävad väikesed raamatukogud.

Pöördumisele, mille tekstiga on võimalik tutvuda ka ERÜ kodulehel, kirjutas alla 107 raamatukogutöötajat. Kahjuks oli kultuuriminister selleks ajaks juba lahkunud. Kindlasti oleks kohalolijad tahtnud kuulda tema kommentaari tekkinud probleemile.

Kolm tarka kõnepuldis

Seejärel oligi kord peaesinejate käes.

Esimesena sai sõna haridus- ja teadusministeeriumi nõunik **Toomas Liivamägi**. Tema ettekanne puudutas kooliraamatukogude arengut ja tegevust. Nendele mõttearendustele ei saanud ma kahjuks asjatoimetuste tõttu kaasa elada.

Järgmisena astus kõnepulti kirjanik **Mats Traat**. Teda peame me Rannus oma kirjanikuks, sest ta on elanud siin päris mitmeid aastaid. Rannus lõpetas ta ka tollase 7-klassilise kooli.

Möödunud aastal käis Mats Traat meie lugejatega kohtumas ja rääkis oma Rannuga seotud kultuuriloolistest novellidest. Arvasin, et see teema võiks kolleegidele huvi pakkuda ja annaks samas võimaluse tutvustada kohalikku kultuurilugu. Põhiliselt kõneles Mats Traat novelli „Armuvägi“ tegelaskujudest.

Pastor Friedrich Samuel Seideri raamatukogu võib pidada ka üheks esimeseks laenuraamatukoguks Eestis. Samuti on olnud Rannuga seotud luuletaja Jakob Tamm, kelle vanemad puhkavad siinsel kalmistul. Mats Traat leidis, et Rannu kultuurilugu on küll pisut uuritud, aga see on korrektselt kirja panemata. Ta pole leidnud veel inimest, kes oleks nõus seda tegema.

Mats Traadi sõnavõtu lõpus tabas mind aga paras üllatus. Kui hiljuti võisite lugeda lühisõnumit Ameerikast, et lugeja tagastas ühele kooliraamatukogule 61 aastat tagasi laenutatud õpiku, siis juhtus pea samasugune ime ka Rannu raamatukogus. Kirjanik tagastas 1952. aastal Rannu raamatukogust laenutatud Eduard Vilde „Prohvet Maltsveti“. Siis töötas raamatukogus minu ema, keda ka Mats Traat sooja sõnaga meenutas. Parem hilja kui mitte kunagi!

Ka järgmise esineja elu on siiani tihedalt seotud Rannuga. Postimehe ajakirjanik **Alo Lõhmus** on pärit põlisest Rannu suguvõsast, ta on ka siin üles kasvanud. Tema arutles selle üle, kas tulevik kuulub Internetile või paberkandjatele. /Järg lk 4/

Rannu raamatukoguhoidja Viive Vink: „Kui te olite Rannus, siis märkasite kindlasti, et kohalike kõhutantsijate särtsakasse kolmikusse kuulub ka üks raamatukoguhoidja. Saite aru küll, kellele ma vihjan…“

/Algus lk 3./ Me saame palju infot Internetist – juba on kuulutatud kadu nii paberkandjatel ajalehtedele kui ka raamatutele. Praegu tundub siiski, et lühiuudiseid loeme küll Internetist, aga pikemaid tekste eelistame lugeda paberilt. Mingil määral tundub paberkandja lugemine privaatsem. Internetist lugedes saame me ju igasugust lisainfot. Näiteks kipume lugema kommentaare.

Paberkandjat eelistatakse kõigele vaatamata ka ametiasutustes. Seda tõestab fakt, et kui asutuste asjaajamine ja kirjavahetus kolis arvutisse, siis kontoripaberi kulu mitte ei vähenenud, nagu loodeti või oletati, vaid see kasvas pea 40%.

Alo Lõhmus nentis, et suvel puhkuse ajal puudus tal pääs Internetti ja ta nautis ajalehe lugemist vanal kombel.

Ka mina armastan lugeda pikemaid tekste paberilt – isegi oma heade tuttavate pikemad e-kirjad prindin välja ja loen siis. Ma küll ei kujutaks ette, et peaksin romaani lugema arvutist. Minu puhul oleks lugemiselamuse asemel garanteeritud peavalu.

***EI ME ETTE TEA**: Põlisest Rannu suguvõsast sirgunud ajakirjanik Alo Lõhmus arutles, kas tulevik kuulub Internetile või paberkandjatele. Foto: Heigo Mägi*

Tuleproov mälumahule

Peale pisikest lõunapausi jätkus raamatukogupäevade avamine traditsioonipäraselt – algas järjekordne kirjanduse tundmise võistlus. Kolmeliikmelisi võistkondi oli seekord 15, sealhulgas kaks võistkonda Tartumaalt ja ERÜ juhatuse võistkond.

Küsimused oli koostanud Tartu linnaraamatukogu – eelmise aasta võitja. Kuna olen mitmeid aastaid võistkonnas osalenud, siis võin julgelt väita, et selleaastased küsimused olid väga head ja huvitavad. Kas teie näiteks teate lugejale õiget teost anda, kui too juhtumisi küsib teilt raamatut „Venelase vares“. Meie võistkond oleks õige raamatu andnud – selleks on Anton Tšehhovi „Kajakas“.

Küsimused ei eeldanud ainult uue kirjanduse tundmist, vaid vaja oli üldist laiemat silmaringi. Enda kohta pean küll ütlema, et kuna olin tol päeval palju seotud korraldamisega, siis esines mul viktoriinis keskendumisraskusi. (Loll on see, kes vabandust ei leia!)

Viktoriini võitis järjekordselt Tartu Oskar Lutsu nimeline linnaraamatukogu. Teiseks tuli Pärnu keskraamatukogu ja kolmandaks Raplamaa võistkond. Tartumaa teine võistkond jäi kaheksandaks ja esimene võistkond (kes pärast esimest küsimustebloki juhtis!) oli üheteistkümnes. Viktoriini küsimused-vastused on kättesaadavad ERÜ kodulehel.

***PILGUPÜÜDJAD**: Rannu kõhutantsijate särtsakasse kolmikusse kuulub ka kohalik raamatukoguhoidja Viive Vink (paremal). Foto: Heigo Mägi*

Toitu sai nii hing kui ihu

Rannu rahvas pakkus külalistele ka pisut meelelahutust. Rannu keskkooli 10. klassi õpilased esitasid Anna Haava ja Hando Runneli tekstidel põhineva luulekava „Isamaast ja inimesest“, mille juhendajaks oli kirjandusõpetaja Küllike Lõhmus. Laulsid Rannu rahvamaja laulustuudio lapsed Kerli Jõgi juhendamisel. Oma hoogsaid tantse esitas tantsurühm „Õunake“ – ka neid juhendab Küllike Lõhmus. Meelelahutuskava lõpetas Rannu kõhutantsijate ülesastumine. Kui te olite Rannus, siis märkasite kindlasti, et sellesse särtsakasse kolmikusse kuulub ka üks raamatukoguhoidja. Saite aru küll, kellele ma vihjan…

Kui päevakava ammendatud ja pisike kõhutäide ampsatud, võisidki külalised koduteele asuda.

Arvan, et oli ilus päev. Täname kultuuriministeeriumi, kultuurkapitali Tartumaa ekspertgruppi, Tartumaa omavalitsuste liitu ja Rannu vallavalitsust.

Kahju ainult, et meedia jätkuvalt ignoreerib positiivseid uudiseid. Eelnevalt küll hõigati välja, et niisugune ettevõtmine toimub, kuid kohale tuli ajakirjanduse esindajaist vaid ettekandja Alo Lõhmus. Üllatuslikult tundis päeva vastu huvi venekeelne Raadio 4, millele andis intervjuu Hele Ellermaa. Minul tuli vestelda raamatukogu ja lugemise teemal Kuku raadio Maatunni saates.

Viive Vink,
Rannu raamatukogu juhataja

Tore ja sisukas hommikupoolik raamatukogus

Lähte lasteaia koolieelikute esimene avastusretk Eno Raua põnevasse loomevaramusse

Peegeldus

Lähte lasteaia õpetaja
Margit Liias:

Raamatukogupäevade raames külastasid Lähte lasteaia Mesimummide rühma 6–7-aastased lapsed 20. oktoobril Lähte raamatukogu.

Kokkulepitud ajal ootas meid rõõmsameelselt uksel raamatukogu direktor Eve Toots, kes tutvustas ja selgitas lastele kirja plakatil "Loeb, mida loed".

Tutvusime põgusalt kohaliku kunstniku Juuro Kuusiku tuntud inimestest tehtud šaržide näitusega. Lapsed said teada, et šarž on heas mõttes natuke naljakas joonistus inimesest.

Raamatukogu juhataja tutvustas lastele kirjanik Eno Raua lasteraamatuid. Ta luges neist ette huvitavamaid palasid ja jutustas pilte näidates põnevaid lugusid. Lapsed kuulasid teda suure huviga.

Kõige paremini teadsid lapsed lugusid Sipsikust. Elevust tekitas pealkirja "Konnasadu " kandev raamat.

***AVASTUSRETK**: Lähte raamatukogu direktor Eve Toots selgitas koolieelikutele Eno Raua põnevate raamatute toel, et elus loeb, mida loed.*

Nägime suurt fotot Eno Rauast ja saime teada, et selle aasta veebruarikuus tähistati kirjaniku 80. sünniaastapäeva. Lapsed said valida rühma lugemiseks Eno Raua raamatuid.

Oli tore ja sisukas hommikupoolik.

Vallavolikogu esimees põikas raamatukogutööle

Tutvumiskäik

***VAATENURK:** Kooli- ja vallajuhi Üllar Loksi avar isiksus kunstnik Juuro Kuusiku nägemuses.*

Valla lehes sai välja kuulutatud, et kolmapäeval, 22. oktoobril 2008 pealelõunasel ajal teenindab Lähte raamatukogu lugejaid ja annab lugemissoovitusi Lähte ühisgümnaasiumi direktor Üllar Loks.

Külaline tutvustas end nii:

„Olen Tartu valla kodanik alates 1. novembrist 1991. Pärit Põlvamaalt Taevaskoja kandist. Elanud enne Lähtele tulekut ülikooliaastatel Tartus ja hiljem Järvamaal Aravetel.

Mis lugemisse puutub, siis sobib kõik välja arvatud ulme. Lugemise aega on kahjuks vähevõitu. Lapsepõlvest mäletan Kreutzwaldi "Eesti rahva ennemuistseid jutte" ja Grimmi muinasjutte.

Teismelisena lugesin Looduse kirjastuse sarjas ilmunud J. Hašeki "Vahva sõdur Šveiki" seda varianti, mida vene ajal meil täielikult üldse ei kirjastatud. Meeldis teatmekirjanduse sari „Elav teadus".

Omaette jälje jättis Aleksander Antsoni "Berliini olümpiamängude" lugemine – see on minust teinud eesti spordiajaloo uurija ja tundja.

Tänane huvi on XX sajandi ajalugu. Sekka loen ka memuaare, Kivirähki, mõnikord ka luulet ning aforisme."

Kolmapäeviti on raamatukogus alati palju külastajaid, aga seekord eksis siia ainult mõni üksik lugeja. Oli see juhus või hoiduti teadlikult kohtumisest kõrvale?

Igatahes andis vaikne tunnike hea võimaluse raamatukogus teetassi taga mõnusalt juttu vesta ja valla asju arutada. Samuti rääkisin koolidirektorile oma töödest ja tegemistest, näitasin raamatukoguprogrammi URRAM ning lubasin istuda oma kohale teeninduslaua taha. Lõpuks hakkas jälle ka lugejaid liikuma.

Tänan Üllarit, et ta leidis aega raamatukogupäevadel kohalikus raamatukogus veidi pikemalt viibida. Väga meeldiv oli vestelda tasakaaluka, sõbraliku ja mõistva inimesega. Loodan, et suutsin vallavolikogu esimehele natukenegi raamatukoguhoidja igapäevast tööd tutvustada.

Lähte raamatukogu direktor

Eve Toots

Meie Lehe ilmumist korraldavad
Hele Ellermaa,
Heikko Ellermaa, Toivo Ärtis.

Toimetuse e-post: meieleht@hot.ee;
toimetuse telefon: 733 7772.
Kõik kaastööd on ikka ja alati oodatud!

Lähte raamatukogus valmisid buksiimid ja šaržid

Kodust „lugemise haiguse“ saanud kunstnik Juuro Kuusik külastab tihti raamatukogu

Tegija

Neljapäeva, 23. oktoobri pärastlõunal kogunesid Lähte raamatukokku huvilised, et kohtuda kunstnik Juuro Kuusikuga ja oma silmaga näha, kuidas valmivad buksiimid ja šaržid.

Raamatukogus oli väljapanek hiljuti oma 80. sünnipäeva tähistanud juubilari illustreeritud raamatutest, eksliibristest, buksiimidest ning väike valik tema maalidest ja joonistustest.

Tagasihoidlik, alati musta baretti kandev muhe habemik on juba aastakümneid Lähte raamatukogus sage külaline. Ta ise arvab, et sai „lugemise haiguse“ kodust, kus oli palju raamatuid.

Juuro Kuusik on sündinud 13. oktoobril 1928. aastal Haava algkooli juhataja peres neljanda ja ühtlasi noorima lapsena. Alghariduse omandas Haava koolis, keskhariduse Tartu I Keskkoolis, erihariduse Tartu Õpetajate seminaris. Ta on töötanud algklasside õpetajana Võnnus ja Lähtel, kunstnik-retušeerijana Tartus ajalehe Edasi toimetuses. Pensionieani teenis ta leiba Sootaga sovhoosis kunstnikuna.

Napi joonega esitatud huumor

Valdava osa Juuro Kuusiku loomingust moodustavad šaržid. Keegi ei ole kokku lugenud neid sadu humoorikaid joonistusi sportlastest ja teistest avaliku elu tegelastest. Tema kauaaegne sõber Elmar Uuk leiab, et siin avaldub kunstniku eriline oskus tabada kujutatava omapära, mis on alati sõbraliku huumoriga esile toodud ning siis napi joonega esitatud.

AUTOPORTREE: *Juuro Kuusik.*

Kohtumisel selgitaski kunstnik, kuidas inimeses isikupära leida. Eriline võib olla inimese nina- või peakuju, lõug või juuksed. Ilmekas joonis tuntud koorijuhist Gustav Ernesaksast valmis kiiresti suurele valgele paberile otse vaatajate silme all.

Siis osutas mees iseenda habemele ja mustale baretile, kui talle iseloomulikele detailidele ning peagi ilmestas juttu mõnus autoportree.

Vaimukad tähemärgid

„Võõrsõnade leksikonist“ sellist sõna nagu buksiim ei leiagi. Kunstnik selgitas, et selle olevat välja mõelnud kolleeg Edasi toimetusest, humorist Kalju Kass.

Ajalehe juures töötades leidis Juuro loova kunstiinimesena, et igakord ei pea inimest iseloomustama ainult tema ilme ja mõne iseloomuliku üksikosa kaudu. Piisab vaid ees- ja perekonnanime esitähtedest, kui nendele leida vaste inimese töö või huviala vallast.

Juuro näitas meile buksiime üldtuntud inimestest ning lasi meil ära arvata, kellega on tegemist. Suusahüppaja Allar Levandi ja tõstja Jaan Talts tunti kergesti ära. Ka kohalolijatele anti paber ja pliiats kätte ning paluti teha oma nimetähtedest joonis. Enamusel see ei õnnestunud.

Elmar Uuk kirjutab eessõnas kunstniku „Valitud buksiimidele“: „Imestama paneb J. Kuusiku leidlikkus näha tähemärke seal, kus tavavaataja näeb lihtsalt kaasinimest. Kõige rohkem on inimese erinevates poosides ilmnenud tähed K ja L. Sage on ka inimesest E voolimine (Erika Salumäe). Mõnikord piisab ühest figuurist kahe tähe loomiseks nagu näiteks RL (Riho Lahi). Kaks figuuri annavad kahe R-i näol meisterlikult esitatud Richard Ritsingu. Kui näeme sportlasi nende tavategevuses, ei tule meeldegi otsida keha hoiakutest iseloomustavaid tähemärke. Seda aitab näha kunstnik, kelle J on kord kolmikhüppaja hüppel (Jaak Uudmäe), kord tõstja kangi all (Jaan Talts). Ilmekaid buksiime on ta nuputanud ka kirjanikele nagu Viivi Luik, Aadu Hint, Enn Vetemaa, Eno Raud, Jüri Üdi, Jüri Tuulik, Jaan Kross jt. ning ajalehtede Edasi ja Postimees pikaajalisele arhiivitöötajale Ene Puusempale, samuti paljudele lauljatele nagu Heli Lääts, Uno Loop jne...“

Kohtumine lõppes tassi piparmünditeega ja mõnusa vestlusringiga.

Eve Toots,
Lähte raamatukogu direktor

Eve Tootsi poolt koostatud pikemat lugu Juuro Kuusikust saab lugeda Tartu Valla Kuukirjast nr 10/2008 (http://tartuvv.planet.ee/tartuvv/docs).

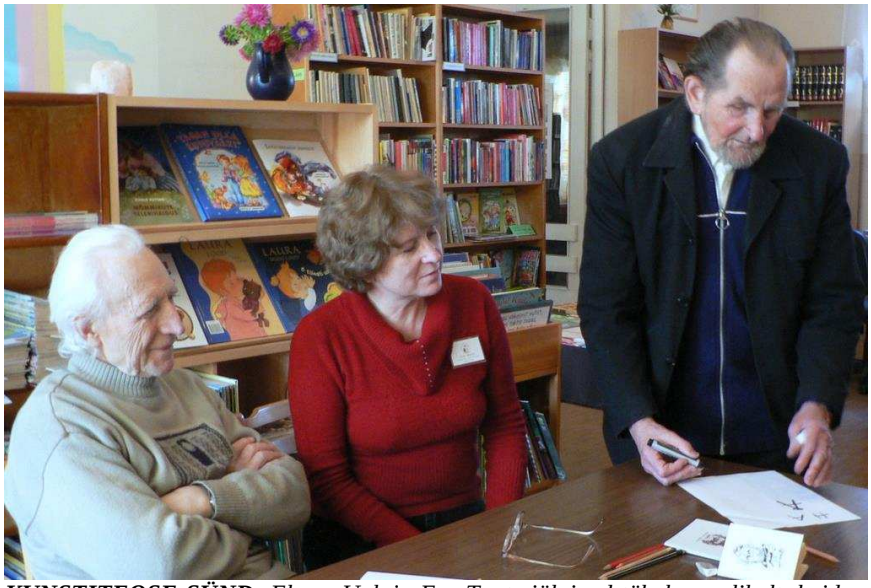

KUNSTITEOSE SÜND*: Elmar Uuk ja Eve Toots jälgivad tähelepanelikult, kuidas valmib kunstnik Juuro Kuusiku (paremal) järjekordne buksiim.*

Tähelepanuavaldus

E-kiri 13. juunil 2008 kell 7.23:

/---/ Täna hommikul just lugesin MEIE LEHTE ja kiidan väga. Nii huvitav, paeluv on toredatest rahvaraamatukogude ettevõtmistest lugeda.

Tervitades
Krista Talvi

UURI ELU! http://tmk.tartuvv.ee

Tänukink Mehis Heinsaarele – söödavad lilled

Sündmus

Lohkva raamatukoguhoidja **Lea Tali:**

„Kohustuslikult vabatahtlik kirjandus," on keegi öelnud Mehis Heinsaare raamatute kohta.

See noor Tartu kirjanik on pälvinud juba palju kirjanduspreemiaid: kogumikud „Härra Pauli kroonikad", „Vanameeste näppaja" ja „Rändaja õnn" on kõik auhinnatud. Ka romaan „Artur Sandmani lugu" on tunnustust leidnud.

Eesti noorema proosa taustal, kus valitseb tavarealistlik ja julmavõitu elu kujutamine, on Heinsaare raamatud erilised. Ta kombineerib usutavat ja käegakatsutavat maailma imepärase ja väljamõelduga, pöörab argipäeva mänguks ja fantastika maailma kõige harilikumaks asjaks.

Tema isikupärane stiil köidab igas eas lugejat, kuid eriti meeldisid Heinsaare lood meie noorematele lugejatele. Traditsioonilise etlemiskava ettevalmistus käis suure lustiga.

***PÄHKLIPUREJA**: Mehis Heinsaarele esitati Lohkva raamatukogu kohtumisõhtul palju küsimusi – ka selliseid pähkleid, mida ta ei suutnud lõpuni katki pureda.*

Järgnevas kirjutises jagab Mehis Heinsaar oma muljeid Lohkva kohtumisõhtust.

P. S. Raamatukogus kingitud „söödavad lilled" olid tegelikult Grüne Feest saadetud maitsetaimed.

Mehis Heinsaar: „Rääkisin kuulajate ja lugejatega päris kaua ja põhjalikult oma elust ja loometeest. Ka kirjutamise tehnikast ja loojaks olemisest üldse."

Kogemus

Külaskäik Lohkva raamatukokku

Kui sõitsin koos kriitikuhärra Aivar Kulliga tol vihmasel laupäeval läbi Annelinna Lohkva raamatukogu poole, ei teadnud me kumbki veel, kus see kena majake täpselt asuda võib.

Mõnetise otsimise ja küsimise peale leidsime õige maja siiski üles, ja suur oli meie imestus, et see vägeva tehase külje all asuv väike asutus seestpoolt nii avaraks ja hubaseks osutus.

Pärast väikest eeskava, kus lapsed paar mu lühijuttu näitemänguna maha mängisid, ning kohvi- ja kaljajoomist, rääkisin kuulajate ja lugejatega päris kaua ja põhjalikult oma elust ja loometeest. Ka kirjutamise tehnikast ja loojaks olemisest üldse.

Esitati ka palju küsimusi, nende seas selliseidki, mis osutusid pähkliks, mida ei suutnudki lõpuni katki pureda. Näiteks ühe ulja noormehe küsimus: "Mis on elu mõte?"

Aga kui üritus lõppes, siis öeldi mulle, et nüüd antakse mulle kaks kotitäit söödavaid lilli kaasa. No minu pea ei võtnud küll kinni, missugused lilled saavad olla söödavad? Kuid võta näpust. "Söödavaid lilli" kingiti mulle lausa kümmet eri sorti ja need osutusid väga maitsvateks salatisortideks. Kõik söödavad lilled olid ilusasti pottides kasvamas, teiste seas ka tüümian ja kaks eri sorti basiilikat. Istutasin need viimased kohe kodus kasvuhoonesse ümber.

Siis lõpuks sai veelgi kohvi joodud, raamatukogutöötajatega juttu puhutud ning seejärel koduteele asutud. Ikka ratastega läbi peenikese sügisvihma, läbi hämarduva ja sügisjaheda Tartu. Kuna emotsioonid olid nii soojad ja värsked, siis külm küll ei hakanud.

Mehis Heinsaar

Repliik

„Kahjuks oli kultuuriminister selleks ajaks juba lahkunud…"

Selles lehes (lk 3) kirjeldab kolleeg Viive Vink, kuidas tänavuste raamatukogupäevade avaüritusel sündis märgukiri komplekteerimistoetuse vähendamise vastu. Ta märgib: „Kahjuks oli kultuuriminister selleks ajaks juba lahkunud. Kindlasti oleks kohalolijad tahtnud kuulda tema kommentaari tekkinud probleemile."

Paraku oli teadjanaine, meie kultuuriminister juba tõesti Rannust lahkunud. Murelikel raamatukoguhoidjail jäigi keelele küsimus, miks peab olema just raamatuosturaha kärpimine nõnda drakooniline, miks tuleb vähendada eriti armutult seda investeeringut, mis loob inimestele võimaluse harida oma vaimu.

Meid on kasvatatud vaimus, et lahkunuist räägitakse vaid head. Sestap ma ei imesta, et Viive Vingil oli mõistvust, sallivust ja pikka meelt jätta oma loos viitamata, et enne lahkumist seisis kultuuriminister pikka aega kõnetoolis ja seadis kaunilt sõnu. Ministriprouat häirisid näiteks kinnisvarabuumi ajal valminud uued majad ja korterid, mis on küll ilusate ja suurte akendega, aga seal pole jäetud sobivat kohta raamaturiiulitele.

Igati tõsine mure, kuid raamatukoguhoidjad ootasid sel korral ausaid mõtteid tulisematel teemadel. Ministril peaks jätkuma julgust avalikult kaitsta ja selgitada neid otsuseid, mida on langetanud tema ja tema ministeerium. **Toivo Ärtis**

Lukel avas uksed uuenenud raamatukogu

Nõo vallavanem Rain Sangernebo: „Nii nagu jääb igavesti ilmumata viimane raamat, nii ei saa ka raamatukogu kunagi valmis.“

Kultuurikoda

Kai Toom:

26. septembril avas oma lugejatele uksed uuenenud Luke raamatukogu.

Lisaks koduküla lugejatele ja vallavalitsuse ning valla asutuste esindajatele olid tulnud uusi ruume uudistama ka külalised kaugemalt — maakonna keskraamatukogust ja naabervaldade raamatukogudest.

Ja tõesti — oli, mida vaadata!

Heledad valgusküllased toad, hele mööbel, piisavalt ruumi riiulite vahel, omaette tuba lastele — kõik see tekitas akendest sisse tulvava sügispäikese säras tõeliselt rõõmsa ja mõnusa olemise.

Maakonna keskraamatukogu direktriss Hele Ellermaa oli rõõmus, et meie maakonnas on saanud jälle üks raamatukogu ilusaks. Meenutades oma esimest käiku Luke raamatukokku, pidi ta tõdema, et varem oli siin ikka tõesti väga hirmus. “Kui ma esimest korda siia tulin, siis ta oli selline sünge ja pime. Aga nüüd on ikka väga ilus ja loodame, et lugejatel ka on siin mõnus olla ja et lugejate arv ikka kasvab.”

Vallavanem Rain Sangernebol oli vallavalitsuse ja volikogu nimel üle anda kinkekaart 5000 krooniga, et Luke raamatukogu lugejad saaksid endale uue normaalse arvuti.

Rain Sangernebo: “Mina olen siia – Luke raamatukokku – sattunud viimasel ajal hästi tihti ja ma pean ütlema, et mulle see, milliseks need ruumid on muutunud, väga meeldib. Ma usun, et see meeldib väga ka Luke piirkonna usinatele lugejatele ja Margitil saab siin olema hea ja vahva töötada. Loomulikult, ega sellega ei ole raamatukogu veel valmis. Nii nagu jääb igavesti ilmumata viimane raamat, nii ei saa ka raamatukogu kunagi valmis.”

IGAL RAAMATUKOGUL PEAB OLEMA ÖÖKULL: *Oma kingituse annab üle Rõngu raamatukogu kauaaegne juhataja Laine Meos.*

Raamatukogu juhataja Margit Paap selgitas huvilistele, et raamatukogu uuenemine sai teoks tänu sellele, et hakati remontima külakeskuse saali. Kuna osa töid tehti ära juba saali remondi käigus, siis möödapääsmatult pidi remontima ka raamatukogu.

Nn ametliku osa, õnnitluste ja kingituste üleandmise järel suundusid külalised külakeskuse saali, kus juba ootasid lauakesed kringli ja puuviljadega.

Kohvijoomise muutis veelgi mõnusamaks Rein Bleive musitseerimine.

Ülevaade Luke raamatukogu ajaloost on avaldatud leheküljel 9.

„Kultuurikomisjon võttis raamatukoguhoidjate märgukirja teadmiseks.“

Hinnang

Rahvaraamatukogude komplekteerimiskulude väga järsule vähendamisele tähelepanu juhtivat raamatukoguhoidjate märgukirja loeti riigikogu kultuurikomisjoni istungil 4. novembri 2008, protokolli talletati selle kohta märge: „Otsustati: Võtta saadud informatsioon teadmiseks.“

Kultuurikomisjoni istungi viimane päevakorrapunkt „Info ja kirjad“ ei ole väärinud täpsemat protokollimist, mistõttu jääb teadmata, kuidas märgukirja arutamine kulges ja milliseid konkreetseid mõtteid-väiteid selle käigus avaldati.

Riigikogu veebileheküljel avalikustatud protokollis refereeritakse lühidalt üksnes raamatukoguhoidjate seisukohti:

„Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu märgukirjas ei olda rahul rahvaraamatukogude riigipoolse komplekteerimistoetuse vähendamisega 8,5 miljoni krooni võrra. Tuletatakse meelde nii koalitsioonilepingut kui ka asjaolu, et 2010. a on lugemise aasta. Rõhutatakse, et 9/10-ndikku riigi komplekteerimistoetusest säiliks.“

Kultuurikomisjoni esimees Peeter Kreitzberg lähetas 21. novembril 2008 Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu juhatusele kirja, millega ta edastab ametliku vastuse:

"Pöördusite Riigikogu Kultuurikomisjoni poole sooviga suurendada riigipoolset toetust rahvaraamatukogude teavikute soetamiseks.

Kultuurikomisjon võttis raamatukoguhoidjate märgukirja teadmiseks ja võimaluse korral toetab Teie ettepanekuid 2009. aasta riigieelarve seaduse eenõu menetlemisel Riigikogus."

Nüüdseks on selge, et 2009. aasta riigieelarve menetlemine ei toonud raamatukogudele häid uudiseid.

Raamatukoguhoidjate märgukiri on saanud küll formaalse vastuse, kuid selles puudub kahjuks vähimgi selgitus, miks vähendati raamatukogude komplekteerimisraha nõnda hoogsalt (rohkem kui 24%) – teistes valdkondades kärpis riik kulusid reeglina 8-10% ulatuses.

Toivo Ärtis

“Raamat olgu su parim sõber, sest ta ei muuda kunagi oma meelt ega sõnu ja ei võta tagasi öeldut.”

Luke raamatukogul on olnud kirju ajalugu

Algus lk 8.

Raamatukogu juhataja Margit Paap meenutas külalistele Luke raamatukogu minevikku ja rääkis ka sellest, kuidas raamatukogu uuenemine teoks sai.

Margit Paap: „Raamatukogu ametlik asutamisaasta on 1945. Aga vanadest ajalehtedest selgub, et raamatukogu ajalugu algab ikka juba 1920ndatest aastatest. Lukel on tegutsenud noorteühing Leek ja nemad ongi asutanud raamatukogu. Aga hiljem on muidugi Luke raamatukogu asunud kooli ruumides ja ka raamatukoguhoidjad on olnud Luke kooli õpetajad. Pikka aega tegeles Luke raamatukoguga koolijuhataja Joosep Teemant.

Sõja ajal põles Luke koolimaja koos raamatukoguga täiesti maha, mitte midagi järele ei jäänud. Sellest siis ongi tulnud asutamisaastaks see 1945 — siis on hakatud ametlikult jälle raamatukogu dokumente täitma.

Kui raamatukogu 1945. aastal uuesti avati, siis olid raamatukoguhoidjad juhuslikud ja vähe aega ametis, ja kui nüüd dokumentidest vaadata, siis sealt jookseb ka väga palju Luke küla inimeste nimesid läbi. Hiljem töötasid raamatukogus Virve Vaas, Karl Ainso ja Valve Kurik. Valve tuligi siis 1964. aastal Nõo sovhoosi Keskuse osakonna kontorihoonesse — see on see sama maja, kus praegugi raamatukogu asub. Siis oli raamatukogu selle maja rõdutoas. Valve Kurik kirjutab kroonikas, et seal oli väga vilets olla, külm oli, riiulid olid laeni, mööblit oli vaid üks laud ja paar tooli. Aga kui tuli sovhooside liitmine (Nõgiaru sovhoos liideti Nõo sovhoosiga), siis sai neid „paberimäärijaid“ nii palju, et ruumi oli juurde vaja ja raamatukogu tõsteti kontorihoonest kõrvalmajja kahetoalisse korterisse, kus raamatukogule kuulus ainult kaks tuba, köögiruum jäi sidekontorile.

Tagasi kontorimajja kolis raamatukogu 1989. aasta algul — tassisin raamatuid jaanuaris-veebruaris. Siis oli juba Nõo sovhoosist saanud Nõo kolhoos ja raamatukogu sai sellest Nõo kolhoosi keskusemajast kolm tuba, kus enne olid olnud sekretäriruum, asedirektorite ruum ja direktori kabinet. Siis sai raamatukogu keskkogu vahendusel ka uut mööblit. Mingil määral tehti ka remonti — seal ruumis, kus lasteraamatud on, vahetati tapeet. Kalju Kruus oli ju lasknud hiljuti, enne nende väljakolimist, remondi teha.

REMONT MUUDAB HEA PAREMAKS: *Margit Paap tutvustas külalistele nii raamatukogu ajalugu kui äsjase suuremondi kulgu.*

Tolle aja kohta olid ruumid ühed paremad maakonnas. Meid käidi ka teistest maakondadest vaatamas, ma mäletan, et Viljandi maakonnast käidi, sealsed raamatukogud olid siis punti võtnud ja tulid Luke raamatukogu vaatama. Mul oli ju pinda päris palju, teistel olid mõnel pool väga väiksed ja viletsad ruumid.

Vahepeal, kuni tänaseni, üldse mingit remonti ei tehtud.

Kui külakeskus hakkas arenema, läksid inimesed aktiivsemaks, hakkasid taotlema raha, et saaks maja saalipoolt remontida. Külakeskust remonditi aastal 2005.

Ja kui remondi käigus hakati vahetama saali aknaid, siis otsustati, et kui majal tahetakse säilitada ilusat ühtset muljet, peab terve alumise korruse aknad välja vahetama. Siis vahetati ka raamatukogu aknad. Ja selle remondi käigus pandi ka keskküte ja katel, mille taha ühendati ka raamatukogu.

Elektrijuhtmed olid niivõrd vanad, eriti lastetoas, seal oli kõige jubedam, kõik need juhtmed olid lahtiselt seina peal ja pistikud pildusid sädemeid välja. Juunis 2007 oli üks igavene puurimine ja saagimine ja siis lõigati seintele juhtmete jaoks sooned. Kui elektrikud lõikavad seintesse sooned sisse, siis nemad ei ole kohustatud neid korda tegema, selle jaoks on teised mehed, kes peaksid viimistlustööd tegema. Ja nii kõik need sooned jäidki seina peal niimoodi lahti.

2007. aasta arengukava koostamise ajal rääkisin, et see on ju valla maja ja kui tahetakse, et külakeskus ja raamatukogu seal ikka edasi tegutseksid, siis peaks saama raamatukogupool ka remonditud. Nii saigi ta arengukavasse sisse pandud ja muidugi eelarvesse ka. Ise mõtlesin, et remont tuleb suvepoole, aga ühel heal päeval 2008. aasta veebruari alguses helistas mulle vallavanem ja ütles, et nädal on aega, et raamatud külakeskuse saali kolida. Ja remondiga alustati siis 11. veebruaril. Kõigepealt läks lahti suureks lõhkumiseks, põrandad kisti üles ja vanad materjalid tõmmati seintest maha. Pandi uued põrandad ja kõik seinad krohviti. Remonditööd said maikuul lõpetatud, aga mööbel tuli alles juunikuul. Ja siis hakkasin raamatuid tasapisi tagasi kandma.

Töö teostaja oli Decol Ehitus, töödejuhatajaks Tarmo Karu. Tema kasutas hästi palju alltöövõtjaid. Mööbli tegi OÜ Funkkodu. Pool mööblirahast tuli kultuuriministeeriumilt.“

Margit Paap tänas kõiki, kes nii nõu kui jõuga olid raamatukogu uuenemisel abiks. Ta on oma kaunite ruumidega väga rahul ja loodab, et ka lugejaile meeldib seal. Nii uutele kui vanadele raamatukogu külastajaile-kasutajaile ütleb ta tervituseks aastakümneid tagasi kuuldud sõnad: “Raamat olgu su parim sõber, sest ta ei muuda kunagi oma meelt ega sõnu ja ei võta tagasi öeldut.”

Palju meeldivaid elamusi Luke raamatukogus!

Kai Toom

*Esmatrükk Nõo valla lehes.

Kui Kalle Blomkvist oleks tulnud Luunjasse…

Kui meisterdetektiiv Kalle Blomkvist oleks näinud või teada saanud, et ühe üsnagi hämara ja sügisnukra teisipäeva ennelõunal astuvad Tartu bussijaamas Luunjasse suunduvasse liinisõidukisse ühtaegu nii Helga Sokk kui Helju Hallap – küpsemas eas Tartu prouad, kes aastate eest korraldasid Luunjas raamatukogutööd –, oleks legendaarne lapsluuraja nendegi kasinate faktide põhjal jõudnud vettpidavale järeldusele, et eelpoolnimetatud isikute kokkusattumine ei saa olla pelk juhus, vaid Luunjas peab hakkama toimuma lähiajal kindlasti midagi väga olulist.

Tähtpäevakajastus

Toivo Ärtis:

Kui meisterlik lapsdetektiiv oleks võtnud ette asjaolude ja sündmuspaiga põhjalikuma kontrollimise, sedastanuks ta, et 28. oktoobri päevasüdames kogunes tõesti Luunja kultuurimajja soliidne hulk vaimsuspisikuga inimesi – nii lustilisema kui elukogenuma põlvkonna esindajaid. Tulijaid oli parasjagu nõnda palju, et transportimisvajaduse korral mahtunuksid nad lahedasti näiteks suuremasse bussi. Selleks ei olnud siiski vähimatki tarvidust, sest valdav osa saabunuist olid luunjalased, kes kasutasid liikumiseks tallataksot.

Valvsale detektiivisilmale ei oleks jäänud märkamata, et kokkutulnute seas oli külalisi kaugemaltki – Tartumaa keskraamatukogu direktor Hele Ellermaa ja peaspetsialist Merle Aas töötavad Kõrvekülas, kultuurikandja etalonina mõjuv raamatukoguhoidja Aasa Sulg tegutseb Mellistes, tema kolleeg Ille Edenberg esindab Kavastu ja Kairit Alver Lohkva raamatukogu… Sündmusele lisas oma kohalolekuga väärikust ja sära Luunja kroonik Aili Karindi, kes hiljaaegu pani punkti enam kui poolesaja-aastasele koolmeistripõlvele ja võib nüüd täielikult pühenduda ammusele huvile – ajalootalletamisele.

Meeldivalt meeleolukas kokkusaamine

Teades, et üks õige luuraja hindab kõige kõrgemalt vahetu operatiivtöö käigus kogutud andmeid, on ilmselge, et kultuurimaja saalis toimunud ettevõtmiselt oleks Kalle Blomkvisti terav pilk suutnud püüda ja talletada lugematul hulga armsaid seiku ja ilmekaid detaile. Tõe huvides tuleb siiski mainida, et tema detektiivitöö ei oleks kujunenud sel korral kontimurdvaks. Vastupidi: see oleks olnud igati muhe ja mõnus, sest kultuurimajas toimunud kontsert-aktus oli korraldajate tahtel ülimalt siiras, soe ja südamlik.

Alustuseks rivistusid õpetaja Tiina Perni kutsel püüne ette Luunja lasteaia vaprad-vahvad mudilased, kes tõstsid oma elurõõmsate laulude ja luuletustega kuulajate toonust. Seejärel hõikas konferansjee Heino Koosa lavale lauluõed Anu ja Triinu Tauli, kelle annet võiks väga pikalt kiita. Nende helisevate etteastete sügav sisu puudutas ilmselt nii mõnegi kuulaja hingekeeli nõnda tugevalt, et pärast seda kaunist kontserti oleks võinud teha Tõehetke saadet ka valededektorita.

Kui suures ilmalaanes peetakse mõnikord selliseidki pidustusi ja vastuvõtte, mille puhul ka kõige parem detektiiv ei suuda saada täit selgust pakutud roogade ja vahetatud kingituste osas, siis Luunjas meie kujutletaval Kalle Blomkvistil sellega muret ei oleks olnud. Kingitustelaualt võis iga külaline mälestuseks võtta nii päevakajalise pastaka kui kruusi, suupistetelaual pakuti nii maitsvaid toidupalasid kui joogisõõme erinevatele maitsetele.

Kui meisterdetektiiv Kalle Blomkvist tõesti oleks olnud sel toredal peopäeval Luunjas, siis suure tõenäosusega võib väita, et ta ei oleks viitsinud jääda ootama kehakinnitamise algust.

Salapärasust õhkavale küsimusele, miks Helga Sokk ja Helju Hallap tol korral ühtäkki üheskoos just Luunjasse sattusid, leidnuks lapsdetektiiv ju väga kiiresti tõetiheda selgituse – Luunja raamatukogul oli põhjust tähistada oma sajandat tegevusaastat, sest 1908. aasta 14. septembril asutati Luunja rahvaraamatukogu selts.

Sada aastat raamatu valguses

Kaarel Eenpalu, hilisema riigimehe, algatusel loodud raamatukogul on olnud läbi aegade mitmeid kodukülasid ja -maju Luunja lähemas ja kaugemas ümbruses. Luunja alevikku jõudis raamatukoda alles 30 aasta eest sovhoosi tollase juhtkonna toetusel ja kaasabil.

Aastal 2003 kolis raamatukogu vallavalitsuse eestvõtmisel remonditud majja kultuurimaja naabruses. Seega tegutseb Luunja raamatukogu praegu avarates ruumides – need on kindlasti ühed omanäolisemad nii Tartumaal kui kogu Eestis.

Suurjuubeli künnisel astus ametisse Luunja raamatukogu uus juhataja Ele Kiisk, kellele tähistuspäeva korraldamine oli üks esimesi proovikivisid.

Vastne majaperenaine kinkis austuse ja tänu väljendusena oma eelkäijatele kaunid roosiõied. **Helga Sokk** (juhataja aastail 1966–1983), **Helju Hallap** (juhataja aastail 1983–1991) ja **Kairit Alver** (juhataja aastail 1991–2008) nautisid Luunjas peomelu, kuid auväärses eas tartlane **Maret Jõks** (juhataja aastail 1955–1966) oli saatnud kokkutulnuile oma tervitused.

Jätk lk 11.

AEGADE SIDE: *Luunja raamatukogu juubelil kohtusid Helju Hallap, Kairit Alver, Liivi Tenno, Helga Sokk ja Ele Kiisk – raamatukoguhoidjad, kes erinevatel aegadel on pakkunud luunjalastele kosutavat vaimutoitu.*

Ilmatsalus loeti Juhan Sütiste mälestuseks luulet

Ilmatsalu põhikooli ja Ilmatsalu raamatukogu ühisüritusena korraldatav Juhan Sütistele pühendatud luulepäev on saanud juba traditsiooniks – seda peetakse iga aasta detsembris, sest sel kuul on Juhan Sütistel sünnipäev. Igal aastal on üritusel erinev pealkiri, seekord oli „Juubeliaasta kummardus juubilaridele“.

Traditsioon

Ürituse eesmärk on noorte luulehuvi äratamine, andekate esinejate tunnustamine, omakandi tuntud inimese austamine. Sel aastal esitati kahe eesti luuletaja – Lehte Hainsalu ja Hando Runneli – loomingut.

Ilmatsalus olid külas ja esinemas Mehikoorma, Kõrveküla, Palupera ja Kolkja põhikooli, Luunja keskkooli, Konguta kooli, Elva, Kivilinna, Puhja, Raatuse, Mart Reiniku, Miina Härma ja Karlova gümnaasiumi luulesõbrad.

Luulepäeva kõige auväärsem külaline oli kirjanik **Lehte Hainsalu**, kes oli lahkelt nõus žüriisse appi tulema. Kõigi kohalolijate nimel andis vallavanem **Rein Kokk** lugupeetud sünnipäevalapsele üle juubelitervituse ja kauni roosikimbu.

Esinejatele lausus vallavanem: ,,Külma närvi ja kindlust!“

Luulepäeva tervitused olid ka Ilmatsalu põhikooli direktorilt **Aare Treialilt**, kes soovis esinejatele rahulikku meelt ja okast kurku.

Sissejuhatuseks rääkis Ilmatsalu raamatukogu juhataja **Maret Lukken**:

„Meie vallas sündinud luuletaja Juhan Sütistele pühendatud luulepäeval valisime esitamiseks kahe väga tähtsa autori – Lehte Hainsalu ja Hando Runneli – loomingu, sest mõlemad tähistasid hiljuti oma 70. sünnipäeva. See on meie kõikide sügav kummardus ja tänu kirjanikele nende juba üle poole sajandi kestnud elutöö eest!“

ŽÜRII: *Ilmatsalus andsid noorte etlejate andele hinnangu keeletark Kadri Sõrmus, luuletaja Lehte Hainsalu ja raamatukoguhoidja Hele Ellermaa. Foto: Heidi Piisang*

Lehte Hainsalu on kirjutanud luuletuses ,,Tertsiinid Sütistele“ järgmised read:

„Su sünnikodu valvab härmas laas
ja oravaid seal tuiskab ruskeil hännul
ning taevalitrid kilgendavad maas.”

Maret Lukken tutvustas põgusalt nii Lehte Hainsalu kui Hando Runneli elu ja loomingut.

Eesti keele õpetaja **Maie Sokk** rääkis Juhan Sütiste sünnikohast ja luuletaja mälestuse säilitamisest:

„Igal majal, kultuuril, keelel peab olema hoidja, majahoidja, kes hoiab teed puhtad ja tulevalguse koduõues.

Juhan Sütiste loomingu säilitamisele inimeste mälus on Ilmatsalu kool jõudumööda kaasa aidanud – aastast aastasse on Ilmatsalus luuletaja sünniaastapäeval luulet loetud.

/Järg lk 12./

Saja-aastase Luunja raamatukogu nii noor kui uus juhataja Ele Kiisk:

„Kui inimesed raamatuid laenutavad, tahavad nad ikka ja jälle mind tänada. Olen sel puhul arvanud, et tegelikult peaksin mina neid tänama, et nad leidsid aega tulla raamatukogusse.“

/Algus lk 10./ Ehkki Ele Kiisk alles õpib oma lugejaid tundma, oli ta siiski vaeva näinud statistikaga ja võis raamatukogu juubeli puhul kingitusega tunnustada kõige agaramat täiskasvanueas laenutajat. Selle auväärse tiitli pälvis pensionär Endla Kuiv.

Ei oska küll ette kujutada, kas selline mõtteavaldus oleks paelunud detektiiv Kalle Blomkvisti tähelepanu, kuid kohvilauas arutles Ele Kiisk sedasi: „Kui inimesed raamatuid laenutavad, tahavad nad ikka ja jälle mind tänada. Olen sel puhul arvanud, et tegelikult peaksin mina neid tänama, et nad leidsid aega tulla raamatukogusse.“

Esimesed märgid annavad kinnitust, et Luunja seniste, väga isikupäraste raamatukogujuhtide tööd jätkab taas üks ere isiksus – Ele Kiisk, kes muide on ka esimene magistrikraadiga raamatukoguhoidja kogu Tartumaal. Alates oktoobrikuust tuli Luunja raamatukogusse ka uus raamatukoguhoidja – mitmekülgsete huvide ja oskustega Aulike Lööndre.

Raamatukogupeo meeleoludesse lõimis aegu ühendavat mõõdet vallavanem Aare Anderson, kelle hinnangul sõltub nii rahvuse kui riigi edasikestmine ja areng inimeste teadmishimust, mille toetamisel on tähtis roll mõistagi ka raamatukogudel. Vallavanem avaldas rahulolu, et Luunja valla igas suuremas keskuses on oma raamatukogu.

Raamatuusku vallavanem avaldas lootust, et just raamatukoguhoidjad on need heategijad, kelle suunamisel ja innustamisel leiavad lapsed ja noored huvipakkuva teeotsa väga avaras teadmistemaailmas ja infokandjate rägastikus.

* * *

Hea lugeja, püüdsin põgusalt peegelda kõike seda, mida oleks näinud-kuulnud meisterdetektiiv Kalle Blomkvist, kui ta oleks tulnud uurima, miks Helga Sokk ja Helju Hallap ühtäkki taas Luunjasse kiirustasid.

Armastatud lapsluuraja tulemata jäämine on iseenesest kurvastav, sest tema raport oleks olnud heaks aruandeks Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupile, kelle poolt eraldatud toetus oli raamatukogupeo korraldamisel heaks toeks Luunja raamatukogule ja vallavalitsusele.

Toivo Ärtis

Kallaste raamatukogus tähistati kalurite päeva

Näkiteemalisel üritusel jagus ainest kuulamiseks, vaatamiseks ja imetlemiseks

Vaimuelu

Neljapäeval, 10.juulil 2008 toimus Kallaste raamatukogus kalurite päevale pühendatud üritus.

Raamatukogu saalis üles seatud näituse õnnestumisele aitasid kaasa mitmed inimesed oma erakogude materjalidega.

Venekeelses slaidiprogrammis võis näha salapäraseid, lummavaid näkke ja kuulata nende lemmikmuusikat, nende laulu...

Näkiteemalise ürituse korraldamise mõte sai kinnitust, kui lugesin N. Morozova ja J. Novikovi raamatut „Фольклор староверов Эстонии», milles on kirjas (lk 263) read inimeste pajatustest, et Krasnõje Gorõ /Красные Горы/ urgudes elavad näkid. Kes nad on – head või kurjad? Võivad nad tekitada inimesele kahju? Vastuse enese jaoks võis leida iga üritusel viibija.

Kahtlema jääjail oli aga võimalus lugeda aknalaual lebavaid trükimaterjale näkkidest või laenutada asjakohaseid raamatuid (Enn Vetemaa „Eesti näkiliste välimääraja" ja M. J. Eiseni „Näkid, kratid, luupainajad". Samuti võis lugeda Lehte Hainsalu luuletusi „Näkiratsanikud" ning „Künnipoiss ja näkk".

***SU JUURDE LAINTEVAHUST TULEN**: Siiri Ušakova näkikollaaži taust on pildistatud Kallaste raamatukogu saalis kalurite päevaks üles seatud näituselt.*

Raamatukogust lahkudes sai iga üritusel osaleja kaasa väikese teokarbi, mis pärit Kallaste rannast.

Siiri Ušakova

„Juhan Sütiste luulepäev õnnestus. Luuletused olid paremini ette valmistatud ja ka esinejaid oli rohkem kui eelmisel aastal. Tänukirju, kingitusi ja väärilisi auhindu jagus kõigile osavõtjatele."

/Algus lk 11./ Juhan Sütiste sugupuu on olnud Ilmatsaluga tihedalt seotud. Luuletaja vaarisa oli Tähtvere mõisas toapoiss. Ta sai hea töö eest kingituseks Kure talu, seal sündis ka Juhan Sütiste. Juhani ema pärines Vorbuselt. Oma sünnikodu kohta kirjutab luuletaja järgmist:

Mets tükkideks laguneb koost,
ning algavad niidud ja salud.
Siis tõuseb rukis kui valev voog
ja põldude keskel on talu."

Juhan Sütiste elu oli lühike, kuid keerukas. Ta on käinud õhtukeskkoolis, õppinud ülikoolis, on olnud väljapaistev sportlane.

Kultuur, mida me, eestlased, säilitame, on nagu suur ja sopiline loss. Ta on ehitatud paljudest tellistest. Üks tellis selles müüris on Juhan Sütiste nimeline. Meie siin Ilmatsalus hoolitseme selle eest, et Juhan Sütiste looming ei ununeks."

Võistuetlemine läks korda

Luulelugejaid oli erinevatest koolidest 56. Ilmatsalu koolist esines 10 õpilast: Kädi Pant, Kristi Toomsalu, Karl-Martin Maileht, Janeli Toomel, Iti Kaasik, Kermo Oja, Risto Kukk, Kerli Konstabel, Grete Orav ja Kaisa Lomp.

Iga õpilane esitas kaks luuletust. Ühe Lehte Hainsalu ja teise Hando Runneli loomingust. Luulelugejaid hinnati kolmes vanusegrupis: 5.-6. klassi, 7.-9. klassi ning gümnaasiumi õpilased. Žürii töö oli mahukas ja raske, sest häid esitajaid oli palju.

Žüriisse kuulusid kirjanik **Lehte Hainsalu, Kadri Sõrmus** (Tartu Ülikooli soome-ugri keelte projektijuht) ja **Hele Ellermaa** (Tartumaa Keskraamatukogu direktor).

Kohad jagunesid järgmiselt:

5.-6. klassi õpilased

I koht – **Rando Ernits** Kivilinna gümnaasiumist; II koht – **Bill Gabriel Koppel** Elva gümnaasiumist; III koht – **Karl–Martin Maileht** Ilmatsalu põhikoolist.

Eriauhinnad said hea luulevaliku eest **Anita Kurm** (Kolkja põhikool) ja näitlejameisterlikkuse eest **Mariliis Palo** (Konguta kool).

7.-9. klassi õpilased

I koht – **Mirjam Metslang** Raatuse gümnaasiumist; II koht **Hanna–Liisa Tamm** Palupera põhikoolist; III koht **Janeli Toomel** Ilmatsalu põhikoolist.

Ära märgiti hea diktsiooni eest **Rauno Hannus** (Mehikoorma põhikool) ja südikuse eest Risto Kukk (Ilmatsalu põhikool).

Gümnaasiumiõpilased

I koht – **Kadri Toomsalu** Karlova gümnaasiumist; II koht – **Karolin Minenko** Mart Reiniku gümnaasiumist; III koht – **Liis Noodla** Miina Härma gümnaasiumist ja **Katriin Altement** Mart Reiniku gümnaasiumist

Meie luulepäeva valmistasid ette Ilmatsalu põhikooli huvijuht **Heidi Piisang** ja Ilmatsalu raamatukogu juhataja **Maret Lukken**, õpetajad **Tiiu Alep** ja **Maie Sokk** juhendasid esinejaid õpilasi. Luulepäeva juhtis ja teadustas huvijuht Heidi Piisang.

Luulepäev õnnestus. Kokkuvõtvalt võib öelda, et luuletused olid paremini ette valmistatud ja ka esinejaid oli rohkem kui eelmisel aastal.

Tänukirju, kingitusi ja väärilisi auhindu jagus kõigile osavõtjatele.

Üritust toetasid kultuuriministeerium ja Tähtvere vallavalitsus.

Suur tänu kõigile hästi kordaläinud ja huvipakkuva luulepäeva eest!

Ilmatsalu Põhikooli 6. klassi õpilased

Karolin Härmoja,
Rupert Põld,
Markus Sokk

Koduvald austas oma poega – kujur Jaan Koorti

See killuke Eestimaad, mis kannab kõlavat ja sisukat nime Tartu vald, on erakordselt rikas töökate ja andekate tütarde ja poegade poolest. Siin Emajõe põhjakalda mail on ilmavalgust näinud ja tarmukalt vaimuväärtusi loonud tervelt kolm tosinat eesti rahva suurnime ja väljapaistvat loomeisiksust. Üks neist on täna kuulsust kasvatavas Pupastvere külas sündinud väljapaistev raidekunstnik Jaan Koort.

Tänumeel

Austushommik Kõrvekülas

6. novembril täitus 125 aastat kuulsa kunstniku sünnist. Juubelipäev algas andeka loojaisiksuse austushommikuga valla administratiivkeskuses Kõrvekülas, kus juba mõni nädal varem oli avatud agara ja kultuurilembese Hele Ellermaa eesvedamisel suure skulptori loomingut tutvustav näitus.

MÄLESTUSHETKED KADRIORUS: *Valter Toots (paremal) on toonud Tartu valla rahva Edgar Viiese taidetööna valminud Jaan Koorti kivitähise juurde.*

Piduliku päevasündmuse avas lugupeetud vallavanem Aivar Soop. Sissejuhatavas sõnavõtus jäi juhtmotiivina kõlama vallapoolne tahe väärikalt tähistada väljapaistva looja mälestust. Nüüd, kui saavad murtud valla kõige hädalisemad olmemured, võib hakata mõtlema ka valla territooriumil asuvate eesti rahvale tähtsate kultuuriobjektide korrastamisele.

Austushommikule olid saabunud ka kunstniku suguvõsa esindajad ja tema sünnikodu tänased hooldajad Helgi Kaldmäe ja Ülle Laurits maaülikoolist, kes tänasid vallavanemat osutatud tähelepanu ja abi eest hädalistes hooldustöödes.

Lilled kodukandi rahvalt

Mälestuspäev jätkus valla esindajate sõiduga pealinna Tallinnasse, kus Rahumäe kalmistul on suure töömehe viimane puhkepaik. Jaan ja Mari Koorti kalmu jäid kaunistama koduvalla rahva lilled. Süüdati küünlad mälestustule sümbolina. Suure kunstniku ja tema kaasa rahula sai piduliku ilme.

Käidi ka Kadriorus, kus kunstniku elukaare viimasel viieteistkümnel aastal oli tema ateljee-töökoda – seal sündisid paljud tööd, sealhulgas kuulus ja armastatud Metskits ja president Konstantin Pätsi portree. Kadriorus modelleeris kunstnik Orge koolivenna ja ajakaaslase, väljapaistva kirjaniku Mait Metsanurga portreed. Seal on sündinud Jaan Koorti kuulus keraamika, uued glasuurid ja tehismaterjalid.

Tänaseks on omaaegsete suurnimede Weitzenbergi ja Koorti kunstitöökodade vahetusse naabrusse rajatud eesti kunstiaarete tempel Kumu.

Kadriorgu, lossiansambli vahetusse lähedusse iidsete pargipuude keskele on tänulikud kolleegid püstitanud monumendi selle koha hingele Jaan Koortile. Edgar Viiese taidetööna kehastatud Jaan Koort oli meie sõidu teine eesmärk. Ka siia jäeti sünnipäeva tähistav lillekimp.

Meeldivad üllatused kunstniku nime taotlevas koolis

Sõidu kolmas eesmärk oli ära käia ka Jaan Koorti nime kandval tänaval ja koolis, mis taotleb kunstniku nime.

Vallarahvast üllatas kaasaaegselt modernses koolis kunstniku sünnipäevaks avatud näituse ulatuslikkus ja suurepärane kujundus, mis sai teoks juba kevadel koolis väljakuulutatud õpilastööde konkursi alusel. Kaheksanda klassi õpilased õpetajate juhendamisel koostasid suurepärase kinofilmi kunstniku elust ja loomingust. Nimetatud konkursitöö üllatas oma teostuse sisu ja tasemega – see sai tõeliseks elamuseks.

Kooli külalistele kunstniku kodukohast oli serveeritud pidulik teelaud, kus jätkati mõttevahetust ja vahetati tänusõnu. Avaldati mõtteid ka kahe gümnaasiumi, kunstniku kodukandi Lähte Ühisgümnaasiumi ja kunstniku nime taotleva Lasnamäe Vene gümnaasiumi sõprussuhete lõimimise teemal. Lähtelastele lähetati kooli tutvustav prospekt, visiitkaardid ja tervitused.

Jaan Koorti austamispäevale aitas kaasa päikesehelde hingedekuu erakordne valguseküllus, ilma kargus lisas omalt poolt pidulikkust.

Tallinna teejuhiks hakanud

Valter Toots

Vaimuvalgus

Põgus meenutus raamatukoguhoidjate kirjanduse tundmise võistlusest Rannus

Küsimused koostas ja kommentaarid andis Tartu linnaraamatukogu raamatukoguhoidja Tiina Sulg:

Kellest käib jutt? "On töötanud treenerina Tartu Laste Spordikoolis, olnud saksa keele õpetaja, tegevsportlane (maailmameister korvpallis), raamatukoguhoidja (Friedrich Puksoo auhind ja TÜ raamatukogu teenetemärk). Huvialaks exlibrised ja omanikumärgid."

Vastus: Ene-Lille Jaanson.

Kommentaar: Osutus raskeks küsimuseks, paar õiget vastust.

Eesti kirjanduses pole just palju kirjanikedünastiaid. Kaks meest Saaremaalt on meie lugemislauda rikastanud põnevate lugudega merest ja meestest. Kes on need isa ja poeg (eesnimedega) ning mis on poja viimase raamatu peakiri?

Vastus: Albert ja Lembit Uustulnd.

Lembitu viimane raamat on "Ruutuemanda sündroom", mis on heaks näiteks selle kohta, et ka algupärane žanrikirjandus kogub jõudu ja "Ruutuemanda sündroom" on päris hea spioonilugu.

Kommentaar: Albertit ja Lembitut teati väga hästi, "Ruutemanda sündroom" sai valiku uusi pealkirju, näit. "Ristiemanda sündroom", "Potiemanda saladus" ja "Ärtuässa paroodia".

Mis aasta (+- 100 aastat) on meil maausuliste kalendri järgi?

Vastus: 10221.

Kommentaar: See küsimus sai nulliringi, kõige lähemale pakkusid Tartumaa 2 ja Põlvamaa.

Peipsiääre valla raamatukogud on elujõulised

Külaskäik

Iga ekskursioon või väljasõit annab osalejaile muljeid ja emotsioone, kuid Tartumaa raamatukoguhoidjate jõululeelne külaskäik Peipsiääre valda suutis eriliselt lummata ja mõtteid tekitada.

Vähem kui tunni ajaga sõidutas buss raamatukogurahva heade mõtete linnast Tartust – XXI sajandi tormide ja tungide pööristest – Peipsi kaldaalal asuvasse pisivalda, mis geograafiliselt on ääreala nii Eesti kui meie maakonna mõõtmes.

Peipsiääre valla vapil kujutatakse kaheksaharulist risti, mis märgib oma usku ja kombeid läbi kõigi raskuste säilitada püüdnud vanausuliste kogukonda. Vanausulisus on sealkandis senini inimeste sügav hingeline äratundmine, kuid kombestikku ja elulaadi on hakatud pisitasa tutvustama ka turistidele.

Valla elanikkond on kahanenud 800-900 inimeseni, tooni annavad vanemas eas lesknaised. Vallaelu üha nõrgemalt tuksuvaks tuiksooneks on Varnja, Kasepää ja Kolkja ridakülad, mis palistavad järjestikku Peipsi kaldajoont. Selle elutee kummaski otsas – nii Varnjas kui Kolkjas – tegutsevad raamatukogud, kus inimesed käivad mitte ainult lugemist laenutamas, vaid ka suhtlemas, nõu ja abi küsimas.

***ET PÜSIKS PAIKKONNA IDENTITEET**: Kolkja koolis õpetatakse kirikuslaavi keelt, sealne lastekoor laulab vanu vaimulikke värsse. Foto: Hele Ellermaa*

Raamatukoguhoidja **Tatjana Sosnovskaja** Varnjas ja **Kiriakia Ratmanova** Kolkjas teevad oma tööd pühendumisega, pingutavad rohkemgi kui kutsestandard nõuaks. Nad on võtnud oma missiooniks olla eestvedajaks või kaasaaitajaks väga eripalgelistes ettevõtmistes.

Vene inimese külalislahkusega võõrustasid Peipsiääre raamatukoguhoidjad ka kolleege. Külalistele tutvustati kõike, mis iseloomustab seda paikkonda ja sealsete inimeste traditsioone – lastekoori ehedas esituses kõlasid näiteks vanad vaimulikud värsid. Vanausuliste muuseumi giid viis läbi suurepärase muuseumitunni. Varnja perenaiste poolt kaetud külluslik laud ja kohalik naps külvasid pühadetunnet.

Toivo Ärtis

***JUUBELIAASTA LASTE RAAMAT:** „Kõige parem koht raamatuid valida on raamatukogu. Selleks see koht ongi.“ – nõnda märgib õpetaja ja ema Mare Müürsepp Eesti riigi 90. juubeli aastal sündinud lastele kingitava „Minu esimese raamatu“ tagakaanel.*

Ajakaja

Pisipõnnidele kingituseks hõbelusikas ja raamat

7. novembril toimus Nõo kultuurimajas traditsiooniline vastuvõtt meie valla pisipõnnidele.

Uusi vallakodanikke ja nende emasidisasid tervitasid vallavanem Rain Sangernebo ja sotsiaalosakonna juhataja Ene Mölter.

Kuna Eesti Lastekirjanduse keskuse projekti raames saab iga 2008. aastal sündinud laps raamatu, siis olid kohal ka valla kolm raamatukogutöötajat, kes andsid oma teeninduspiirkonna tulevastele lugejatele üle nende esimese raamatu.

Igale lapsele jääb nende elu esimest vastuvõttu meenutama nimeline hõbelusikas ja kogumik “Minu esimene raamat“.

Pidu lõppes lasteaia mudilaste kontserdiga.

Helle Voore,
Nõo raamatukogu juhataja

Loomerõõm

Harta Ehelaid

Üks sõna on terav
teine hellitav – hooliv…
Mõne lausegi pärast
oma arvamust voolid

Lauselint on võluuks
mis aitab leida …
- seda hetkeiva
mis aitab meil seista!

Seista … ja kaitsta
oma minekusuunda
… vahel kiiremalt joosta …
… jalad puhkama panna …

Minek vajab tuge
saad seda heast sõnast.
Kui enam pole väge –
- hea õpetus sõnas

Ja samas sa tabad
- ka tänamist vaja!
… see sõna on vana …
Tema hellust sa vajad

24.10.2008

Vähem kui sajandiga apteegist koolimajja

Kambja raamatukogu – mõistuse tervisekeskuse - asutamisest on möödunud 95 aastat. Koduvald avaldab ülevaate, millega Kambja raamatukogu tutvustab end Kõrveküla raamatukogu algatusel koostatud näitusel „Pilk Tartumaa raamatukogude ajaloole Eesti Vabariigi juubeliaastal“.

Ühe raamatukogu lugu

Kambja raamatukogu peab oma järjepideva tegevuse alguseks aastat 1913, ehkki ammustest ajaleheuudistest on leitud viide 300 raamatuga raamatukogule, mis avati juba aastal 1883 ja suleti kolm aastat hiljem.

Kambja haridusselts sai raamatukogu asutamiseks valitsuselt loa 8. aprillil 1913. Kuu aega hiljem anti volitus isikule, kes pidi muretsema kogusse raamatuid. Juba 3. juulil toimus haridusseltsi koosolek, millel otsustati raamatukogust välja heita neli teost: „Vana ja uus usk“, „Jumal looduses“, „Jeesuse elu“ ja „Sääsed tormis“. Säilinud andmed lubavad järeldada, et raamatukogu suudeti avada enne 20. oktoobrit 1913.

Kambja raamatukogu alustas tegevust võrdlemisi tavatus asukohas – apteegi ruumides, kus raamatukoguhoidja kohustusi täitsid mõistagi apteekrid – algul August Pedel, hiljem Hans Sang. Raamatuid oli kogus vähe, nende hulk jäi esimesel aastakümnel 200 piiridesse. Seda põhjustasid ruumipuudus ja majanduslik kitsikus, kuid ka haridusseltsi tagurlik juhatus, kes suhtus raamatute valikusse ülima ettevaatusega.

Raamatukogu tegevuse kohta on säilinud väga vähe dokumente. 1925. a täidetud ankeetlehtedelt ilmneb, et tol ajal laenutas apteegis raamatuid 37-aastane apteeker Hans Sang, raamatukogu üldist tegevust korraldas Suure-Kambja algkooli juhataja Karl Kirss. Raamatuid oli 1925. a lõpul juba 360. Raamatukogu kasutamine oli üldiselt tasuta, kuid laenutamisel võeti tagatist ligikaudu raamatu hinna ulatuses. Lugejaile anti kogust üks kuni kolm raamatut kaheks nädalaks, iga üle tähtaja peetud eksemplari pealt nõuti 25 marka trahvi. Raamatukogul oli sissetulekuid 11 615 marka ja väljaminekuid 10 640 marka. Kõige suurem sissetulek (5000 marka) tuli haridusseltsi kassast, trahvirahana kogunes 615 marka. Mööbliesemetest kuulus raamatukogule vaid üks kinnine kapp. Sisse olid seatud kaardikataloogid.

KIRI ALGAB KIRIKUST, RAHVAS ALGAB RAAMATUST: *Kambjas meenutab elu Hando Runneli värssi – kirik ja raamatukogu on lähestikku. Foto: Heigo Mägi*

Hans Sanga allkirja kannab ka raamatukogu 1926. a aruanne, mis on koostatud 14. märtsil 1927. Selgub, et arvel olevate raamatute hulk on kasvanud aasta jooksul vaid 16 eksemplari võrra. Märgatavalt on vähenenud nii raamatukogu sissetulekud (haridusministeeriumilt, vallavalitsuselt, hilinenult tagastatud raamatute trahvid) kui väljaminekud (uute raamatute soetamiseks, köitmiseks jne) – mõlemad vaid 6575 marka aastas.

Aastal 1927 astus Kambja raamatukogu avalike raamatukogude võrku – seda fakti märgitakse raamatukogu 1939.–1940. a aruandes. Teadmata on aga see, millal ja millistel asjaoludel lahkus raamatukogu apteegist. Toona paigutati raamatud riigi käest rendile võetud ruumidesse, mis asusid arvatavasti praeguse kaupluse naabruses.

Aruandest selgub, et alates 1. maist 1938 sai raamatukogu juhatajaks 40-aastane Eduard Lang – Tartu linna õhtukooli haridusega postiametnik, kes oli saanud II järgu raamatukogutöötaja kutse pärast raamatukogunduse kursuse läbimist. Ta töötas tasuta. */Järg lk 16./*

KIRI ALGAB KIRIKUST, RAHVAS ALGAB RAAMATUST: *Vaiki Agarmaa (keskel) pani need Hando Runneli värsiread Kambja raamatukogu 75. aastapäeva kutsele, veidi hiljem kanti see sõnum Kambja kiviaabitsale ja juba 2009. aastal on ka Eesti raamatukogupäevade motoks „Rahvas algab raamatust“. Foto: Hele Ellermaa*

Raamatukogust saab tasuta hinnalisi teadmisi

Silmaring

Kambja raamatukogu on püüdnud viimastel aastatel anda kõlapinda nii täiskasvanud õppija nädala (TÕN) ideedele kui elukestva õppe põhimõtetele, sest need õhutavad inimesi raamatute juurde pöörduma – seega ka raamatukogusid väärtustama.

Tänavu oli Kambjas TÕN-i külaliseks soliidses eas ajaloolane Hillar Palamets, kelle raamatu- ja raamatukoguarmastus mõjub palsamina praegusel trükisõna maagia hajumise tööstitul ajastul.

„Kui ma ostaksin kõik need raamatud, mida ma aasta jooksul läbi loen, kuluks mul kümme tuhat, ehk rohkemgi krooni," arutleb legendaarne ajaloopopulariseerija.

Hillar Palamets on seda usku inimene, kes arvab, et omama ei pea mitte raamatuid, vaid nendest ammutatud teadmisi.

RAAMATUKOGUSÕBER: *Hillar Palamets annab eeskuju, et raamatute pelga omamise asemel tuleb väärtustada nendest ammutatud teadmisi. Foto: Heigo Mägi*

Raamatukogu kasutaja jõuab täiesti tasuta hinnaliste teadmisteni. Raamatukogu lugeja on ka rohelisema mõttelaadiga – tänu temale tuleb ohverdada vähem puid paberitootmiseks.

Toivo Ärtis

Vähem kui sajandiga apteegist koolimajja

/Algus lk 15./ Raamatukogu asus tol ajal Seltsila ruumides omaette toas (praegu elumaja aadressil Võru tn 1). Aastal 1940 oli kogus 1417 raamatut, juurde saadi 107 trükist. Lugejaid oli 109, laenutusi 1397. Viivisemaksu nõuti 2 senti päeva eest.

Pärast Teist maailmasõda asus Kambja raamatukogu mõnda aega endises mõisahoones (tuntud nii sovhoosi kontori kui vallamajana), kuid viidi hiljem paari kilomeetri kaugusele Suure-Kambja rahvamajja. Raamatukogu paiknes seal koristaja ruumi ja jalutussaali vahel asunud ruumis kuni 1970. aasta 7. novembrini – siis hävitas kahjutuli nii rahvamaja kui selles asunud raamatukogu.

Pärast tulekahju tõi mitu aastat Kambja lugejaile raamatuid Tartu rajooni keskraamatukogu bussiraamatukogu, kus laenutajaks oli Maret Jõks.

Kambja raamatukogu taasloomist alustati 1973. a sügisel. Juhatajana asus tööle Vaiki Agarmaa, kelle pere oli kolinud äsja Kambjasse.

Taastatava raamatukogu seemneks sai lugejate vähesusel kaotatud Tamsa raamatukogu fond, millele lisati trükiseid Pangodi järve ääres tegevust lõpetavast Pikksaare raamatukogust. Uuestisündinud raamatukogus oli algul 6303 raamatut, lugejaid oodati taas Kambjas – kunagise kirikumõisa rentniku majas. Paksude maakiviseintega hoones oli raamatukogu kasutuses pime ja külm toake (30 m²). Kütta tuli iga päev, ka puude saagimine ja lõhkumine oli raamatukogu perenaise mureks.

Lugejate teenindamine jätkus kehvades oludes kuni 1986. a augustini – siis valmis sovhoosil Männi tänaval uus korruselamu, kus raamatukogule eraldati kolmetoaline korter.

Vaiki Agarmaa oli ennekõike raamatukoguhoidja, kes väga hästi tundis oma lugejaid. Ta tunnetas läbi isiklike tõekspidamiste, et lisaks lugemisnaudingule vajavad inimesed ka omavahelisi kokkusaamisi – kirjandusõhtuid, loenguid, kohtumisi…

Kambjat külastas päris palju kirjanikke, näitlejaid, kunstnikke ja teisi kultuuritegelasi, kes kohtusid nii täiskasvanute kui õpilastega. Need olid ettevõtmised, kus ei lauldud halleluujat kommunistlikule parteile. Kambjas oli väga oodatud esinejaks legendaarne kirjandusõpetaja Vello Saage – Vaiki Agarmaa vend. Kambja elupõlise emakeeleõpetaja ja kodu-uurija Endla Langeli lahkel kaasabil sisustati kümned kultuurilootunnid huvipakkuva teabega.

Vaiki Agarmaa käis palju aastaid raamatuid laenutamas nii Kambja haigla patsientidele kui autokaupluse päevadel Kaatsi küla Simka talus – lugejat hoidev ja armastav töövorm hääbus alles siis, kui haigla likvideeriti ja autokauplus lõpetas sõidud Simkale.

Vaiki Agarmaa poolt 1999. a mais tööle rakendatud hajakülade laenutusbuss sõidab tänini lugejate juurde iga kuu esimesel esmaspäeval.

Kambja vallavolikogu tegi 2007. a veebruaris väärika valiku, kui pingelises konkurentsis annetas valla teenetemärgi Vaiki Agarmaale – temast sai Tartumaal esimene raamatukoguhoidja, kelle tööd ja vaeva kodukandis nõnda kõrgelt hinnati. Vaiki Agarmaa tublidus on pälvinud ka varasematel aegadel tähelepanu ja tunnustust nii Eesti kui Tartumaa tasandil.

Vaiki Agarmaa töötas Kambja raamatukogus 2000. a 1. aprillini, oma mantlipärijaks kutsus ta Kambjas sirgunud Jaanika Kutsari, kes oli saanud erihariduse Viljandi kultuurikolledžis. Kui Jaanika Kutsar 2002. a hakul töökohast loobus ja suundus Euroopat avastama, astus ametisse tema kolledžikaaslane Andres Madisson – algul juhatajana, alates 2005. a augustist raamatukoguhoidjana.

2005. a 1. septembril valmis Kambjas uus koolihoone, kus raamatukogule eraldati avarad ja valgusküllased ruumid. Klientidele on loodud head tingimused – fond paikneb lahedalt avariiulitel, lugemissaalis on veerandsada istekohata ja Internetipunktis viis arvutit. Rahvaraamatukoguga liideti nii senine kooliraamatukogu kui vallamajas tegutsenud Internetipunkt.

Raamatukogu on avatud kõigil tööpäevadel, kahel õhtul oodatakse lugejaid kella 19ni. Raamatukogu tööperre kuuluvad raamatukoguhoidja Mare Helstein (alates 1. augustist 2006), Internetipunkti administraator Heigo Mägi ja direktor (0,5 ametikohta) **Toivo Ärtis**.

Toimetuse e-post: meieleht@hot.ee